

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้านคู จังหวัดน่าน มีผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

หัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.7 มีอายุระหว่าง 41-60 ปี ร้อยละ 55.9 มีระดับการศึกษาอยู่ในประถมปลาย ร้อยละ 64.2 ลักษณะโครงสร้างของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 63.9 ราษฎรส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมที่เกิดในหมู่บ้าน ซึ่งราษฎรส่วนใหญ่ไม่คิดโยกย้ายหรืออพยพไปอยู่ที่อื่น ร้อยละ 99.1 สำหรับสมาชิกในครัวเรือนที่เจ็บป่วย ส่วนใหญ่ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ สำหรับอาชีพของราษฎรมีอาชีพทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก และมีรายได้รวมเฉลี่ยปีละ 54,195 บาท ต่อครัวเรือน มีรายจ่ายเฉลี่ยปีละ 47,144 บาท ต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบรายได้กับรายจ่ายแล้วส่วนใหญ่ยังต้องกู้ยืมเงินอยู่ โดยพบว่าการกู้ยืมเงินเฉลี่ยต่อปี ครัวเรือนละ 57,377 บาท สำหรับสภาพความเป็นอยู่ในช่วงระยะเวลา 2-3 ปี ที่ผ่านมา พบว่าราษฎรส่วนใหญ่ร้อยละ 77.8 ระบุว่ามีความเป็นอยู่ที่เหมือนเดิม และมีแนวโน้มที่แย่ลงเนื่องจาก การประกอบอาชีพการเกษตรที่ประสบกับปัญหาการขาดทุน และมีหนี้สินที่ยังค้างชำระ

มีที่ทำกินทั้งหมด 2,203.08 ไร่ 402 แปลง พื้นที่ขนาดใหญ่ที่สุด อยู่ทั้งในและนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 21.62 ไร่ รองลงมานอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 18.81 ไร่และในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 16.49 ไร่ ตามลำดับ มีครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 23 ครัวเรือน นอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 37 ครัวเรือน ทั้งในและนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 45 ครัวเรือน

ในเขตป่าอนุรักษ์มีผู้นำชุมชน 2 ราย 32.02 ไร่ กรรมการหมู่บ้าน 7 ราย 111.79 ไร่ สมาชิก อบต. 1 ราย 5.46 ไร่ ลูกบ้าน 58 ราย 889.25 ไร่ เมื่อคิดเฉพาะในเขตป่า จำนวน 1,038.52 ไร่ พบว่าสถานภาพทางสังคมที่เป็นลูกบ้าน ร้อยละ 85.63 กรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 10.76 ผู้นำชุมชน ร้อยละ 3.08 สมาชิก อบต. ร้อยละ 0.53

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อจำนวนพื้นที่ถือครองในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

จากการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจเช่น รายได้ มีความสัมพันธ์กับจำนวนพื้นที่ถือครองทั้งในและนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทิศทางเป็นในทางเดียวกันคือ มีพื้นที่มากมีรายได้มาก และมีปัจจัยด้านสังคม เช่น ระดับความรู้ จำนวนสมาชิก ประเภทของการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับจำนวนพื้นที่ถือครองนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้มากจะมีพื้นที่มาก ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมาก จะมีพื้นที่มาก หัวหน้าครัวเรือนที่มีที่ดินประเภท สค.-สปก. และที่ดินประเภท สปก.-นส 3 จะมีขนาดใหญ่กว่า ที่ดินที่เป็น สค.1และ สปก.

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

จากการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจเช่น รายได้ มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ เกษตรกรที่ปลูกไม้ผลจะมีรายได้มากที่สุดและเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดจะมีรายได้น้อยที่สุด และปัจจัยด้านสังคม เช่น ระดับความรู้ จำนวนสมาชิก มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และประเภทของการถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ เกษตรกรที่มีความรู้ระดับประถมปลายจะมีการปลูกข้าวโพดมากกว่าเกษตรกรที่มีความรู้ระดับอื่น เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิก 3 คน จะมีจำนวนมากกว่า จำนวนสมาชิกอื่น ๆ และจะมีการปลูกพืชที่หลากหลายชนิดมากกว่าในระดับอื่น ๆ และเกษตรกรที่มีที่ดินประเภท สปก. จะมีจำนวนการปลูกพืชที่หลากหลายชนิดมากกว่าในระดับอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบว่า ราษฎรหมู่บ้านคู่มายังมีปัญหาหลายด้าน ดังนี้

1.1 ปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น พื้นที่ทำกินไม่เพียงพอ รายได้ไม่เพียงพอก่อให้เกิดหนี้สิน การขาดอาชีพเสริมรองรับ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ

1.2 ปัญหาทางสังคม เช่น การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต การรวมกลุ่มของหัวหน้าครัวเรือน

1.3 ปัญหาด้านสาธารณสุข เช่น การให้บริการด้านสุขภาพ วัสดุอุปกรณ์และบุคลากร ข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุข

1.4 ปัญหาด้านการศึกษา เช่น การขาดโอกาสทางการศึกษา สถานที่เรียนไม่เพียงพอ บุคลากรด้านการศึกษาไม่เพียงพอ

1.5 ปัญหาทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น หัวหน้าครัวเรือนขาดการวางแผนในการรักษาป่าไม้ การทำการเกษตรไม่เหมาะสมกับพื้นที่ สถานที่ทิ้งและกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกวิธี

ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางภาครัฐและเอกชน ควรจัดให้มีโครงการต่าง ๆ เข้ามาเพื่อช่วยยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น

2. จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ทำกินของราษฎรในหมู่บ้านคู่มายังอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นที่ทำกินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ทำให้ราษฎรไม่กล้าลงทุนในพื้นที่ เนื่องจากมีความไม่แน่นอนในความเป็นเจ้าของ ประกอบกับสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงชันซึ่งไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรทำให้ผลผลิตต่ำ และมีการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นทางเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาทำความเข้าใจกับราษฎรเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่า และควรส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตรควบคู่กันไปเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อความยั่งยืนต่อไป

3. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ทำการศึกษาได้ทำการศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการพูดคุยกับราษฎรในพื้นที่ประกอบกับการสังเกตของผู้ศึกษาเอง พบว่าการศึกษาที่ได้ยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ เนื่องจากในการสัมภาษณ์ราษฎรยังไม่กล้าที่จะให้สัมภาษณ์ และให้ข้อมูลที่แท้จริง ประกอบกับภาษาที่ราษฎรใช้ในการติดต่อสื่อสาร จะใช้ภาษาถิ่น บางครั้งผู้ศึกษาไม่เข้าใจ ดังนั้นเพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงควรมีการศึกษาด้านภาษาท้องถิ่นที่ราษฎรใช้ให้เข้าใจ และเข้าไปพักอาศัยอยู่ร่วมกับราษฎรเพื่อสร้างความคุ้นเคยและไว้วางใจ